

холестерина. Увеличение содержания тех же липидов, за исключением фосфолипидов, наблюдается и в различных отделах миокарда.

Приведённые здесь краткие данные свидетельствуют о том, что многообразные метаболические нарушения, вызываемые этанолом, создают перспективную основу для проведения исследования с целью установления биохимических показателей, которые могут быть использованы в диагностических целях в судебно-медицинской практике.

Исходя из вышесказанного следует сделать следующие выводы:

1. Среди причин скоропостижной смерти ведущее место занимают заболевания сердечно-сосудистой системы, из них 91,11% выпадает на долю ишемической болезни сердца.
2. При алкогольной интоксикации отмечается увеличение содержания липидов в плазме крови и во многих внутренних органах. При этом степень увеличения содержания липидов в плазме крови зависит от концентрации этанола в крови.
3. Алкоголь является фактором, способствующим наступлению скоропостижной смерти от сердечно-сосудистых заболеваний и заболеваний органов дыхания.

Литература

1. Алякрицкая А.В. Судебно-медицинской оценке предшествующих заболеваний при экспертизе травматической смерти и их роль в происхождении травм. // Вопросы судебно-медицинской экспертизы. -Киев: 2004, -С. 115-116.
2. Искандаров А.И., Дальжанов Б.М., Кулдашев Д.Р. Экологические проблемы в деятельности судебно-медицинской экспертизы. // Журнал теоретической и клинической медицины. -Ташкент: 2012, № 2, -С. 127-128.
3. Капустин А.В., Ширинский П.П., Томиллин В.В. О диагностике острых смертельных отравлений этанолом и возможность её дальнейшего совершенствования // Судебно-медицинская экспертиза отравлений. СПб, 1993, -С. 14-17.
4. Копыт Н.Я., Скворцова Е.С. Алкоголь и подростки. -Москва: «Медицина», 2005. -С. 45.
5. Кулдашев Д.Р., Хошимов Б.Л., Садилов А.А. Диагностика сочетанных травм пострадавших в состоянии алкогольного опьянения // Актуальные вопросы судебной медицины и медицинского права. -Ташкент-Самарканд: 2010, -С. 69-72.
6. Машарипов А.С., Кулдашев Д.Р. Судебно - медицинская оценка ЧМТ при алкогольной интоксикации. //Материалы VIII съезда травматологов - ортопедов Республики Узбекистан. -Ташкент: 2012, -С. 143-144.
7. Мушалибоев М.М. Проблемы в судебно-медицинской токсикологии при изучения кинетики ядов на фоне сочетанных отравлений. // Судебно-медицинская экспертиза в Казахстане. -Алма-ата: 2002, № 2, -С. 27-29.

РЕЗЮМЕ

238 ҳолатда юзага келган тусатдан ўлим таҳлил қилиниши натижасида алкоғолнинг исталган даражасида ва тўсатдан ўлим содир бўлиши аниқланган, аммо қўпинча енгил ва ўрта даражадаги мастлик ҳолатида ҳам тўсатдан ўлим кузатилиши ўрганилган.

РЕЗЮМЕ

Проанализировав результаты 238 случаев внезапной смерти, установлены среди них и причины смерти от алкогольного опьянения различной степени тяжести, но в большинстве своём случаи внезапной смерти наблюдались при алкогольном опьянении лёгкой и средней тяжести.

SUMMARY

Having analyzed the results of 238 cases of sudden death, among them the cause of death from intoxication of varying severity has been set, but most cases of sudden death were observed during alcohol intoxication of mild and moderate severity.

КУЛЬТИВАТОРДЫҢ ЖУМЫС ОРГАНЛАРЫ БОЙЫНША ОРЫНЛАНҒАН ИЛИМИЙ ЖУМЫСЛАРҒА ШОЛЫҒ

Д.Утемураева – техника илимлериниң кандидаты, доцент
Ташкент мамлекетлик аграр университети Нокис филиалы

Таянч сўзлар: тупроқ, ўғит, сувғориш, пахта, майса ўт, озиклантириш, машина, культиватор, илимий-техник адабиётлар.

Ключевые слова: почва, удобрение, орошение, хлопок, сорные растения, питание, трактор, машина, культиватор, научно-техническая литература.

Key words: soil, fertilizer, irrigation, cotton, wild plant, feeding, tractor, car, cultivator, scientific-technical literature.

Пахтакешлеримиздин бир неше жыллык тажирий-белериниң көрсетиуинше пахта қатар арасына тәрбия бериў жумыслары егистен соң, пахтаның дәслепки жапырақлары көринип қатар пайда етиуи менен басланыўы керек.

Пахтадан мол өним алыў ушын орынланатуғын көплеген агротехникалық операциялар ишинде пахтаның қатар арасына тәрбия бериўдиң тийкаргы ўазыйпасы пахта өсимлигиниң өсип раўажланыўы ушын жақсы жағдай туўдырып бериў болып:

- пахта атызын жабайы шөплерден тазалаў;
- топырақ ызғарлығын жетерли дәрежеде ушлап турыў;
- топырақ структурасын агротехникалық талапка жуўап беретугын фракция жағдайына келтириў;

-өсимлик тамыр системасының хаўа алмаслаўын жақсылаў болып есапланады.

Пахтаға тәрбия бериў бир неше операцияларды өз ишине алады:

- жабайы шөплердин тамырларын кесиў;
- топырақты майдалаў;
- минерал төгинлерди қатар қапталына бериў;
- қатар ортасынан суўғарыў, қарықларын ашыў хэм т.б.

Орынланатуғын операция түрине қарап, қолланылатуғын жумыс органларыда ҳәр түрли болады. Мысалы, жабайы шөплердин тамырын кесиў менен бир ўақытта қатар арасына төгин бериў ушын секцияда мотыгалар ямаса дискалар, бритвалар, ушлы лапалар, наральниклер хэм төгин пазналары орнатылады.

Культиватордың жумыс органларынан биринши хэм екнши мәрте қатар арасына ислеў бериўде лапа-бритва хэм ушлы лапалар көбирек қолланылады. Пахта өсимлигиниң вегетация дәўири басында жақсы өсип раўажланыўын тәмийинлеўи тегис кесиўи жумысшы органларға қойылатуғын агротехникалық талаптарды төмендегише формулировкалаў мүмкин:

1. Дәслепки ғаўаша жапырақлары пайда болыўы менен пахта қатар арасына ислеў бериў жумыслары басланыўы шәрт.

Бунда қорғаў зонасы 10-12см қойылып қатарға жақын 6-8 см, қатар арасы ортасына 14-16 см тереңликте ислеў бериўи шәрт.

2. Бритваның берилген ислеў бериў тереңлигинен шетке шығыўлары белгиленгенинен ±1см ден үлкен болмаўы керек.

3. Ислеў берилген зонада жабайы шөплердин 98 % ы жоқ етилиўи керек.

4. Жумысшы органлар жабайы шөплер менен оралып қалмаўы хэм алдында топырақ үйиндилери пайда етпеўи керек.

5. Пахта өсимлигиниң зыянланыўы (топырақ пенен көмилиўи, пақалдың зыянланыўы) ±0,8 % дан аспаўы керек.

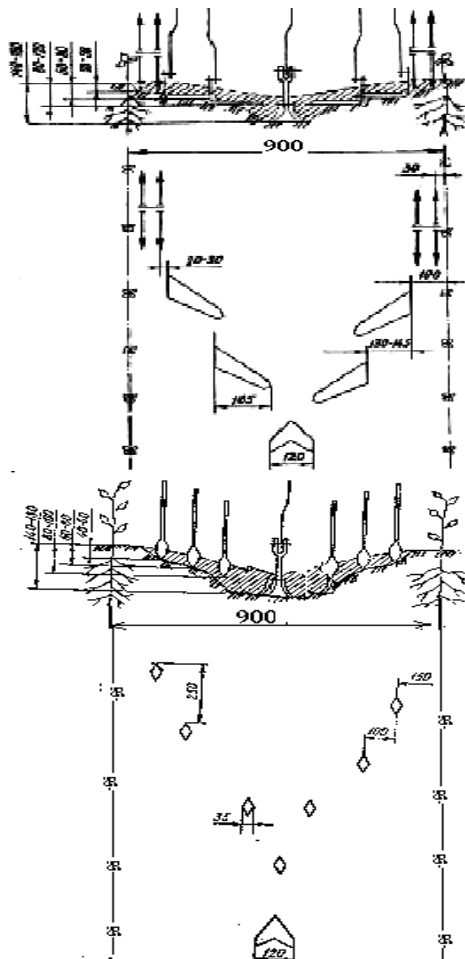
6. Ислеў берилген қатар арасының бетинде кесек бөлекшелери болмаўы керек.

Топырақ бөлекшелериниң фракциялары:

- 100 мм ден үлкенлери 5 % ға шекем
- 100-50 мм ге шекем 15 % дан аз емес
- 50-10 мм ге шекем 25 % дан аз емес,
- 10-0,25 мм ге шекем 45 % (оптималь)
- 0,25 мм ден кишкенелери 10 % муғдарында болыўы керек.

Агротехникалық сынаўлар мағлыўматлары бойынша, илимий-изертлеў шөлкемлери хэм өндириллек әмелияттың көрсетиуинше ғаўаша қатар арасына ислеў бериўде ҳәр бир операциясына тийисли болған жумыс органларының жайластырылыўы әҳмийетли екенлиги мәлим.

Егисте қатар арасы 90 см болған пахта қатарының арасына биринши ислеў бериўде ҳәр бир қатар арасына ени 165 мм болған төрт бритвадан, ени 120 мм болған бир дана ушлы лапа хэм 260 мм диаметрли еки дана ротацион жулдызшадан орнатылады. Ротацион жулдызшалар биринши ислеў бериўде пахта қатарынан 3-5 см қашықлықта хэм 3-6 см тереңликте, ал кейинги ислеў бериўлерде 7-8 см тереңликте орнатылыўы тийис.

Суўғарыла ғаннан кейин қатар арасы 90 см етип егилген ғаушаның жабайы шөплерин отау хэм қатыұашты жумсартуу үшін бир қатар аралығына жети дана жумсартуушы лапалар (ени 35 мм) 4-6 см тереңлике ислеу беретугын етип хэм қамтуу ени 120 см болған бир дана лапа қатарлар арасының қак ортасына орнатылады. Солай етип, бир қатарға 8 дана, ал культиваторға улыўма 34 дана жумис органы орнатылады [1].

Илимий дереклер бойынша шолуў жасағанда суўғарылып егилетуғын дийханшылық зонасында культиватор жумис органларын үйрениў бойынша жумисларды көппер көриўге болады. Тийкарғы дыққат суўғарылатуғын дийханшылық жағдайында өткерилген жумисларға қаратылады. Бунда культиватор жумис органлары менен отак шөплерди

толық жоқ етиў, олардың жабайы шөплер менен тығылып қалуы, өсимликтің зыянланыуы хэм т.б бойынша мағлыўматларға ийе болдык.

А.А. Насреддинов [2] лапа-бритва параметрлеринин, жал бойынша егилген жерге ислеу беріу сапасына тәсирин үйрене отырып, бритваны оның полкалары қарық жанбауырына параллель етип орнатуўды ұсынады. Бирақ, ол бритваның қайырыу мүйешин изертлемеди, сериялық бритвалардың қыя стойкасын қолланды. Ұсыған ұқсас қурылма №1628873 авторлық гууалық пенен қорғанған, лекин оның өлшемлери тийкарланбаған. Сондай-ақ, №1159494 авторлық гууалық берилген тегис кесіуши лапада белгили.

Жал бойынша егилген жағдайда жабайы шөплерди кесіу ушын Ю.А. Погосов [3] 135° мүйеш астында орнатылған бритваны қолланыўды ұсынды.

Солай етип, белгили жумислар анализи жабайы шөплерди жоғалтуу сапасы тегис кесіуши жумис органларының көп параметрлеринен ғарезли екенлигин көрсетеди.

П.И.Савин [4] эксперименталь жол менен лапа-бритва жумисының агротехникалық хэм энергетикалық көрсеткішлерин үйрениди. Автор α мүйешин хэм бритваның кесіуши бөлиминин көтеріу бийиклиги (h) ты ұсынды. Олар $\alpha = 35...40^\circ$ хэм $h = 90$ мм аралығында, ал аралық мүйешин 40° қа шекем жоқарылатыўды ұсынды.

З.Насыров [5] жабайы шөплердин тийкарғы жылжытуын изертлей отырып, пассив жумис органлары (лапалар) менен тазартуушының профилинің ең жақсы формасы тууры сызық болып, оның орнатуу мүйеши горизонтқа 30° жақынды есаплады.

В.В.Труфанов [6] жумис органының стойкасының (тирегинің) маңлай бетинин хәр қыйлы формаларын изертлей отырып, ярым дөңгелек формадағы қаптал бетинде жумис органының өсимлик қалдықлары топыраққа сүйкелиуі нәтижесинде стойка маңлай тәрепиндеги сыйпақ беттен аңсат жылысады хэм жумис органлары тығылып қалмайды.

Б.Нурабаев өз жумисында пахта қатар арасына ислеу беріуши жумис органларын жетилистириу аркалы жумис сыпатын жақсылауға топырақтың тартууға болған қарсылығын кемейтиуге еристи.

П.Высоцкая [7] хэм басқалар сериялық лапалар жумисын изертлей отырып, лапаларға метал палецлерди еритип бекитиуді ұсынды. Автордың көрсетиуинше бул отак шөплердин кесилиуинин жоқары пайызын тәмиинлейди хэм агрегат 5,0-7,0 км/с тезликте жумис ислегенде турақлы тереңликте жумис ислеуин тәмиинлейди.

Солай етип, илимий-техникалық әдебиятлар хэм патентлик дерек, жазба мийрасларды анализлеу аркалы топлаған материал тийкарында төмендеги жуўмаққа келиуе болады. Жабайы от-шөплерден толық қутылыуға ерисіу ушын жоқарыда тоқтап өтилген изертлеулерден культиватор жумис органлары менен тек культивация жумисларын өз ўақтында алып барыу аркалы ғана ерисіу мүмкин болып қалмастан, жумис органларының параметрлерине де байланыс екенлиги белгили болды.

Әдебиятлар

1. Сергиенко В.А. Технологические основы механизации обработки почвы в междурядях хлопчатника. -Т.: «Фан», 1970. - С.111.
2. Насреддинов А.А. Разработка и обоснование параметров приспособление к хлопковому культиватору для междурядной обработки гребневых посевов хлопчатника. Дис...канд. тех.наук. -Янгиуль: 1964. -С.132.
3. Погосов Ю.А. Рекомендация по возделыванию хлопчатника на гребнях. ЦНИИЭИ. -Москва: 1962, -С.7.
4. Савин П.И. О выборе геометрических параметров одностороннихполых лап культиватора. //Механизация хлопководства. 1962. №13. -С. 33-40.
5. Насыров З. Технологические основы и основные параметры рабочих органов для вычёсывания корневищ сорняков из почвы. Автореферат. Дис...канд. тех. наук. -Янгиуль: 1963. -С.16.
6. Труфанов В.В. Основные параметры симметричных лап и деформация почвы. // Вестник сельскохозяйственной науки. 1963, № 9. -С.99.
7. Высоцкая П. Агротехническая оценка культиваторных лап при междурядной обработке пропашных культур. Запись Ленинградского СХИ. Т-108. вып.1., «Колос», 1966. -С.179.

РЕЗЮМЕ

Мақола культиваторнинг иш органлари фаолятини ўрганиш бўйича олиб борилган илимий-тадқиқот ишлари натижаларига бағишланган. Конкрет мисоллар ёрдамида культиватор иш органлари вазифалари баён қилинган.

РЕЗЮМЕ

Статья посвящается обзору проведённых научно-исследовательских работ по изучению рабочих органов культиватора. На конкретных примерах показаны функции рабочих органов культиватора.

SUMMARY

The article is devoted to the review of the scientific research works on the issues of study of the working parts of a cultivator. The author of the article shows the functions of the working parts of a cultivator on the basis of concrete examples.